

La Fougère-aigle

Pteridium aquilinum

Son nom vient du grec *Pteris* (aile), terme désignant le groupe des fougères (Pteridophytes) et du latin *aquila* (aigle) en raison de la forme de sa feuille qui rappelle l'aile de l'oiseau et de la coupe du rhizome qui suggère une tête d'aigle à certains.

L'homme a longtemps utilisé la fougère de multiples façons. Litière pour le bétail, paillage des cultures, vermifuge, ... Ces différents usages, aujourd'hui abandonnés, contribuaient sans doute à la maîtrise de son extension.

La Fougère-aigle possède un appareil végétatif composé de rhizomes rampants à plusieurs centimètres sous le sol. Ceux-ci, capables de ramifications sont épargnés lors des incendies et peuvent vivre jusqu'à 100 ans !

Où et comment restaurer ?

Trois techniques de restauration ont été mises en œuvre par le LIFE Ardenne liégeoise entre 2013 et 2019 pour lutter contre la Fougère-aigle

1

Le fauchage mécanisé

Au Sacrawé, après avoir dégagé quelques pierres pouvant poser problème au travail, la zone occupée par les fougères a été fauchée de façon mécanique.

2

Le rouleau brise-fougères

La topographie particulière de la fagne de Malchamps, avec ses nombreux billons d'essartage, blocs et rochers et sa grande surface touchée, rend impossible une fauche mécanisée et difficile une fauche manuelle. La technique utilisée y a été le passage, deux fois par an, d'un rouleau brise-fougères tiré par un cheval. Cassant la plante à plusieurs endroits, celle-ci va alors essayer de se maintenir en puisant ses réserves contenues dans les rhizomes.

NL

Van het Griekse woord *Pteris* (vleugel), een term voor varens (Pteridofyten), en het Latijnse woord *aquila* (vleugel) vanwege de vorm van het blad dat doet denken aan de vleugel van een vogel en de insnijding van de wortelstok die volgens sommigen op een adelaarshoofd lijkt.

De mens heeft varens lange tijd op heel wat verschillende manieren gebruikt. Ligstro voor het vee, bodembedekking in de landbouw, wormmiddel, ... Vandaag de dag komen dergelijke gebruiken niet meer voor. Ze hebben er echter wel toe geleid dat varensorten zich op grote schaal hebben kunnen verspreiden.

De adelaarsvaren is opgebouwd uit kruipende wortelstokken die zich enkele centimeters onder de bodem bevinden. Die wortelstokken kunnen zich vertakken en blijven gespaard tijdens mogelijke branden. Ze kunnen tot wel 100 jaar oud worden!

NL

Adelaarsvaren is terug te vinden in verlaten heidelandschappen, onderbegraasde graslanden en lichte bossen. De wortels scheiden chemische stoffen af (allelopathie) die de zaden in de bodem beïnvloeden om kiemrust tegen te gaan en concurrentie te verminderen. Wanneer adelaarsvaren dominant is, vormt het een hoge omhullende laag die de struiklaag 'verstikt'. Dat verschijnsel heeft een nadelige invloed op de biodiversiteit van de fauna en flora.

Waar en hoe herstellen ?
Het LIFE-project 'Ardenne liégeoise' gebruikt drie hersteltechnieken om adelaarsvaren te bestrijden:

Diversifier les milieux ...

Life Ardenne liégeoise

Le projet LIFE Ardenne liégeoise (2012-2019) vise à restaurer les habitats naturels et semi-naturels entre le Plateau des Hautes Fagnes et celui des Tailles. En luttant contre des espèces envahissantes comme la fougère aigle, le projet permet de diversifier les habitats et contribue ainsi à l'augmentation de la biodiversité.

Het LIFE-project 'De Luikse Ardennen' (2012-2019) streeft ernaar om de natuurlijke en halfnatuurlijke biotopen tussen het plateau van de Hoge Venen en het Plateau des Tailles te herstellen. Met de strijd tegen de dominante soorten als de adelaarsvaren maakt het project het mogelijk de habitats te variëren en dit draagt bij aan het vergroten van de biodiversiteit.

Photos, sauf mention contraire: Logique 187 Ardenne liégeoise - Illustrations: Thomas Ducloux - Texte et infographie: asbl Domaine de Berinzenne 2019
Pour toute information: Service public de Wallonie - Département de la Nature et des Forêts - Cascoennement de Spa (07) 79.90.80

3

L'étrépage avant le rouleau brise-fougères

Sur une petite surface de la fagne James, un étrépage a permis de racler la majorité des rhizomes présents dans la terre superficielle, préalablement aux passages du rouleau brise-fougères.

NL

1

Mechanisch maaien

Aan de Fagne de Sacrawé werden eerst enkele stenen verwijderd waarna de zone met varens mechanisch gemaaid werd.

2

Gebruik van een varenkneuzer

De specifieke topografie van de zone, met de verschillende rooigeulen, blokken, rotsen en het grote oppervlak maken mechanisch maaien onmogelijk en handmatig maaien moeilijk. Bij het Veen van Malchamps wordt gebruikgemaakt van een varenkneuzer die door een paard getrokken wordt en de plant op verschillende plaatsen vernietigt. De varens proberen zich te redden door de reserves uit hun wortelstokken te gebruiken.

3

Afplaggen voor het gebruik van een varenkneuzer

In 2013 begon het LIFE-project 'De Luikse Ardennen' met de afplagging van het gebied. De herstelwerkzaamheden duurden in totaal vijf jaar.

... pour augmenter la biodiversité